

dr hab. Bartłomiej Wezner, prof. AMFN
Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy
Dziedzina: sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna: instrumentalistyka

Bydgoszcz, 31.07.2023

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ
magister Ting Wang

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. (Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce t.j. Dz.U. z 2022 r. Poz. 574 z późn. zm.).

Dotyczy

Pisma z 23 marca 2023 roku sygnowanego podpisem Przewodniczącego Rady Dyscypliny Artystycznej UMFC w Warszawie Prof. dr. hab. Pawła Łukaszewskiego.

Ocena pracy doktorskiej

Praca doktorska magister Ting Wang „*Studium porównawcze Suity orkiestrowej Dziadek do orzechów Piotra Czajkowskiego w opracowaniu na dwa fortepiany Nicolasa Economou oraz Sonaty na wiolonczelę i fortepian op. 19 Sergiusza Rachmaninowa*” składa się z dzieła artystycznego w postaci nagrania audio oraz opisu dzieła artystycznego stanowiącego wspólnie pracę o tym samym tytule.

1. **Dzieło artystyczne.**

Nagranie obejmuje prezentacje kompozycji:

1. Piotr Czajkowski - Suita orkiestrowa *Dziadek do orzechów* (opracowanie na dwa fortepiany Nicolas Economou)
2. Sergiusz Rachmaninow - *Sonata na wiolonczelę i fortepian op. 19*

Wykonawcami na płycie CD są:

Suita Piotra Czajkowskiego:

- *Ting Wang (I fortepian) i Pei Zhang (II fortepian)*

Sonata op. 19 Rachmaninowa:

- *Antoni Wrona (wiolonczela) i Ting Wang (fortepian).*

Z podziękowań w opisie pracy wynika, że reżyserami dźwięku byli Witold Osiński i Igor Świerczyński. Nagrano prawdopodobnie w Sali koncertowej UMFC. Brakuje informacji o techniku przygotowującym fortepiany oraz dacie nagrania. Dużym mankamentem płyty jest zapisanie utworów w dwóch zbiorczych plikach w formacie mp3. Nie jest to najlepszy z możliwych jakościowo formatów plików muzycznych, a samo przedstawienie wieloczęściowych kompozycji jako jeden *track* utrudnia nawigowanie między częściami.

2. Ocena dzieła artystycznego.

Na dzieło artystyczne składają się wybrane przez panią Ting Wang kompozycje, pochodzące ze złotego okresu rosyjskiej pianistyki. Twórczość fortepianowa Czajkowskiego i Rachmaninowa została jednak potraktowana w mniej oczywisty sposób. Suita z *Dziadka do orzechów* w opracowaniu na dwa fortepiany oraz *Sonata wiolonczelowa op. 19* to zestawienie frapujące, ukazujące kameralistykę fortepianową w jednej z najtrudniejszych odsłon, w której wirtuozeria staje się środkiem wyrazu będącym na usługach poszukiwań brzmieniowych i ekspresyjnych.

Obie kompozycje mają bardzo bogatą historię fonograficzną, która sprawia, że obszar Dzieła Artystycznego Doktorantki jawi się jako wyjątkowe wyzwanie artystyczne, pianistyczne i kameralne. O ile *Sonata na wiolonczelę i fortepian op. 19* Sergiusza Rachmaninowa jest w ścisłym repertuarze czołowych wiolonczelistów na świecie, więc z natury rzeczy została zarejestrowana w wielu wspaniałych i bardzo różnych zestawach wykonawczych, o tyle autorskie opracowanie Nicolasa Economou i jego premierowe nagranie *Dziadka do orzechów* wraz z Marthą Argerich urasta do wersji kanonicznej, które na pewno za sprawą potężnych osobowości wykonawców narzuca wizje i koncepcje, z którymi trzeba się liczyć i które zapadają w pamięci.

Nagrań magister Ting Wang słucha się z przyjemnością.

Suita *Dziadek do orzechów* Czajkowskiego prezentuje nam świadomą pianistkę, dysponującą rzetelną techniką i dużym wyczuciem stylu. W duecie z Pei Zhang brzmienie dwóch fortepianów jest zbalansowane, muzycy dobrze podążają za ideami, które narzuca symfoniczne odczytanie partytury Czajkowskiego. Słysząc zgranie partnerów i dojrzałą kameralną komunikację. Koncepcja całości duetu Wang - Zhang ma wiele zalet, niemniej po kilkukrotnym zapoznaniu się z nagraniem wydała mi się ona odrobinę zachowawcza i powściągliwa. Być może cień wykonania Argerich/Economou rzutuje na moje wyobrażenie o ostatecznej interpretacji tego dzieła, na szczęście koncepcje doktorantki są dobrze uargumentowane w Opisie dzieła artystycznego do czego wrócę w odpowiednim czasie.

O ile *Dziadka do orzechów* słuchałem z zainteresowaniem, choć z lekkim niedosytem, to interpretacja *Sonaty na wiolonczelę i fortepian op. 19* Sergiusza Rachmaninowa pani Ting Wang oraz grającego na wiolonczeli Antoniego Wrony sprawiła mi niekłamano satysfakcję. Ich gra jest pełna pasji i głębi z doskonale wyważoną granicą między ekspresją a wirtuozerią. Technika obu wykonawców stanowi pretekst do zanurzenia się w duchowy świat Rachmaninowa. Wiolonczela Antoniego Wrony opowiada, śpiewa, skarży się. Bardzo odpowiedzialną i wymagającą partią fortepianu Ting Wang podejmuje jego opowieści, komentując je, nadając kierunki i kontrolując ich narracje. Bardzo udana współpraca i ciekawa kreacja pokazująca w pełni możliwości pianistyczne i kameralne Kandydatki.

Całość wykonania dzieła artystycznego przyjmuję i oceniam wysoko.

3. Opis dzieła artystycznego.

Praca pisemna magister Ting Wang, będąca opisem dzieła artystycznego, zawiera się w czterech rozdziałach wraz z wprowadzeniem i zakończeniem.

Wprowadzenie do pracy dookreśla zakres tytułowego *studium porównawczego* - doktorantka deklaruje badanie i porównanie przejawów *symfoniczności* obu dzieł.

W rozdziale pierwszym znajdujemy biografie obu kompozytorów - na szczęście podane bardzo zwięźle i skupiające się na ich osobistych relacjach i okolicznościach powstania obu badanych dzieł. Autorka płynnie przechodzi do skróconej analizy formy obu kompozycji. Opisuje swoje rozumienie *symfoniczności* wybranych przez siebie kompozycji i tak dla *Dziadka do orzechów* Czajkowskiego/Economou jest to:

„...suita w opracowaniu Economou [na] dwa fortepiany pozostawia więcej swobody interpretacyjnej kameralnym wykonawcom. Nie ustępuje przy tym siłą ekspresji wersji orkiestrowej. W opracowaniu cypryjskiego kompozytora partie obu instrumentów są doskonale zbilansowane, co ułatwia wykonawcom imitację faktury orkiestrowej”

A dla *Sonaty* Rachmaninowa:

„Do partii fortepianu w szczególny sposób przystaje określenie „symfoniczna” w kontekście jej gęstości, bogactwa, polifoniczności i ogólnej konstrukcji.”

Rozdział drugi poświęcony jest analizie muzycznej i wykonawczej Suity Czajkowskiego. Autorka szczegółowo opisuje tu swoje artystyczne i wykonawcze wybory towarzyszące pracy nad tą kompozycją. Broni też swojej koncepcji doboru temp w poszczególnych częściach suity. Jak wszystko w sztuce okazuje się to kwestią osobistej miary i proporcji. Fragmenty muzyczne, które piszący te słowa wyobrażałby sobie jako zaaferowane i podekscytowane, Doktorantka opisuje jako celowo powściągliwe:

„Kluczowym zadaniem wykonawczym w *Uwerturze* jest w moim odczuciu uchwycenie i oddanie tej wyjątkowej atmosfery, czemu z pewnością nie sprzyja zbyt szybkie tempo - spokojny czas Bożego Narodzenia nie jest przecież wypełniony pośpiechem”.

Pozostając przy swoim stanowisku i wizji *ekscytacji* związanej z obchodami tego rodzinnego święta, muszę przyznać, że świadoma i konsekwentna koncepcja magister Wang jest w pełni uprawniona. W podobny sposób opisany jest dobór tempa w *Marszu* i kolejnych tańcach. Bardzo podobają mi się plastyczne, wrażeniowe opisy barw instrumentów orkiestrowych i ich atrybutów, jakich Doktorantka i jej partner szukają w wykonaniu na dwa fortepiany. I tak mamy m.in stwierdzenia:

„...grupa instrumentów smyczkowych o barwie zbliżonej do głosu ludzkiego, bardzo miękkiej..”

„...klarnet natomiast jest instrumentem stroikowym, a jego dźwięk jest lekko „zachrypnięty”, tony średnie i niskie są w brzmieniu swoim bogate w alikwoty..”

„...altówka ma brzmienie „grubsze”, cieplejsze, ciemniejsze i pełniejsze niż skrzypce. (...) Na tym tle wyróżnia się bardzo charakterystyczne brzmienie instrumentów dętych - „chłodnego” i „miękkiego” fletu oraz bardziej „konkretnej” i metalicznej trąbki. „

Bardzo jest mi bliskie takie poruszanie swojej wyobraźni przy poszukiwaniach brzmieniowych na fortepianie, a w przypadku transkrypcji utworu orkiestrowego, wręcz niezbędne. Zaciekał mnie również opis *Tańca chińskiego*, gdzie pojawiło się zabarwione dystansem odniesienie do powierzchowności stylizacji Czajkowskiego. Zwrócenie uwagi na kilka detali faktycznie nawiązujących do folkloru chińskiego jest bardzo cenne.

W rozdziale trzecim w podobny sposób Doktorantka analizuje i przedstawia swoje koncepcje *Sonaty op. 19* Rachmaninowa. Autorka wnikliwie i trafnie opisuje warstwy emocjonalne i możliwe sposoby ich przedstawienia we współpracy z partnerem muzycznym. W odróżnieniu od pracy nad *Dziadkiem do orzechów* mającym fabułę narzuconą przez libretto i historię Hoffmanna, a skojarzenia brzmieniowe przez oryginał orkiestrowy, w interpretacji *Sonaty* Doktorantka proponuje swoje koncepcje odczytania gestów zawartych w tematach i motywach (np. ciekawa propozycja odczytania prologu I części w odniesieniu do idiomatyki pieśni romantycznej czy metafora wulkanu w przypadku kulminacji II części) oraz akcji/narracji kreowanej przez dialogujące i napędzające się partie fortepianu i wiolonczeli (propozycja interpretacji warstw emocjonalnych środkowego fragmentu części III). Ciekawie, na załączonych przykładach nutowych, przedstawia swoje propozycje kameralnego odczytania *kierunków myślenia muzycznego*, pozwalających uchwycić globalną architekturę frazową utworu.

Rozdział czwarty - będący *clou* przytoczanej dysertacji, obejmuje studium porównawcze obu kompozycji stanowiących dzieło artystyczne doktoratu. Autorka zbiera w nim swoje przemyślenia podając szereg elementów stanowiących wg niej o potencjale *symfoniczności* odczytania obu dzieł. Niestety bez jasnego zdefiniowania tego pojęcia i nadania mu kontekstu, do którego można się

odnieć. Rozdział ten nie jest w stanie wyczerpująco omówić tematu np. odniesienia do faktury orkiestrowej *Dziadka do orzechów* Czajkowskiego są trafne, jednak problematyka odwrotnych poszukiwań w przypadku *Sonaty* Rachmaninowa poruszona tylko śladowo.

Zakończenie pracy jest w zasadzie zwięzłym i ogólnym opisem poszczególnych etapów pracy nad złożonym repertuarem kameralnym: od etapu przedwstępnej analizy wyobrażenia akustycznego, przez sposoby komunikacji i koordynacji, po różnice we współpracy z różnymi instrumentami. Stanowi dobre podsumowanie i jak możemy się domyślać z epilogu, zagadnienia te leżały u podstaw drogi, jaką Doktorantka obrała w przygotowaniu *dzieła artystycznego*, którego opis (zważywszy, że napisany przez obcokrajowca) jest co najmniej zadowalający.

Całość opisu dzieła artystycznego przyjmuję.

Konkluzja

Praca doktorska pani magister Ting Wang pt.: „Studium porównawcze Suity orkiestrowej *Dziadek do orzechów* Piotra Czajkowskiego w opracowaniu na dwa fortepiany Nicolasa Economou oraz *Sonaty na wiolonczelę i fortepian op. 19* Sergiusza Rachmaninowa” stanowi oryginalne i cenne osiągnięcie artystyczne i przyczynia się do rozwoju naszej dyscypliny: sztuki muzyczne - instrumentalistyka. Dlatego też stwierdzam, że doktorantka spełniła wszystkie wymagania art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j.Dz.U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.).

Wnioskuje o przyznanie pani Ting Wang stopnia doktora sztuk muzycznych.

Bertomiej Nemev

